

**Politisk program
Forbundet Styrke Ung
2025 – 2026**

STYRKE

Innholdsfortegnelse

Kap. 1 - Arbeidstakeres rettigheter	3
1.1 Trygge faste jobber.....	3
1.2 Rekruttering	4
1.3 Særlig uavhengig stilling	4
1.4 Unges plass i fagbevegelsen og politikken	5
1.5 Den norske modellen.....	6
1.6 Likestilling og inkludering	7
1.6.1 Fordommer og diskriminering	7
1.6.2 Kamp mot høyreekstremisme	7
1.6.3 Kvinner i industrien	8
1.6.4 Likestilling i akademia	9
1.6.5 Rett til bonus ved foreldrepermisjon.....	9
1.7 Psykisk helse	10
1.8 HMS.....	11
1.9 Pensjon og uføretrygd	11
1.9.1 Folketrygden.....	12
1.9.2 Tjenestepensjon.....	12
1.9.3 Avtalefestet pensjon (AFP)	12
1.9.4 Uføretrygd.....	13
1.9.5 Pensjonsreform	13
1.10 Forsvar sykelønnsordningen.....	14
Kap.2 - Yrkesfag og videreutdanning	14
2.1 Veien til fagbrev	14
2.2 Lærlinger.....	15
2.3 Etterutdanning	16
Kap.3 - Studenters rettigheter og velferdsordninger.....	18
3.1 Veien til akademia.....	18
3.2 Utdanningskvalitet	19
3.2.1 Pensum.....	19
3.2.2 Eksamens- og vurderingsformer	19
3.2.3 Praksis i akademisk utdanning	20
3.2.4 En forutsigbar studiehverdag	20
3.2.5 Tilrettelagt studietid.....	21
3.3 Godkjenning av utenlandsk utdanning og utenlandske studenter	22
3.4 Studentmedvirkning og studentvelferd.....	23
3.4.1 Studentdemokrati	23
3.4.2 Studentøkonomi.....	23

3.4.3 Studentboliger	24
3.5 Studenter i arbeidslivet	25
Kap.4 - En industripolitikk for fremtiden.....	26
4.1 Landindustri	26
4.2 Offshore industri.....	26
4.2.1 Ressurspool.....	27
4.3 Kraftpolitikk	28
4.4 EØS-avtalen	29
4.5 En bærekraftig fremtid.....	30
Kap.5 - Internasjonal solidaritet.....	32
5.1 Internasjonalt samarbeid	32
5.2 Atomvåpen.....	33
5.3 Rettferdig handel og investeringer	33
5.3.1 Oljefondet	34
5.3.2 Egen virksomhet.....	34
5.4 Latin-Amerika	34
5.5 Kurdistan.....	35
5.6 Palestina.....	35
5.7 Vest-Sahara	36
5.8 Ukraina.....	37

Kap. 1 – Arbeidstakeres rettigheter

En trygg og meningsfull jobb er en viktig kilde til fellesskap og stabilitet i hverdagen.

En jobb i industrien har i et historisk perspektiv vært en fast jobb fra læretid til pensjon. Arbeidslivet er i utvikling og vi ser at stadig flere bytter jobb underveis i arbeidslivet og skillet mellom arbeidere og funksjonærer er forbi. I dag har vi fagarbeidere med høy teknologisk kompetanse som jobber i team med andre teknikere og ingeniører. Vår organisasjon må reflektere denne nye hverdagen med å jobbe for et bedre arbeidsliv for alle uavhengig av utdanning og funksjon på bedriften.

Under oljeprisfallet i 2014 og når pandemien brøt ut i 2020 har vi sett at når økonomien settes under press, er det unge og nyutdannede som er de mest utsatte arbeidstakerne. Når stillinger skal kuttes er det denne gruppen som først mister jobben og i trangere tider er det vanskeligere for nyutdannede å finne seg en ny jobb.

Samtidig ser vi at allerede opparbeidede rettigheter blir satt under press. Vi skal jobbe lenger, vi skal nøye oss med mindre lønnsøkning for å redde bedriften og ta til takke med innleie fordi det kan komme usikre tider for bedriften.

1.1 Trygge faste jobber

De fleste som jobber i industrien i dag, har fast jobb. Dessverre er det en stadig større andel av oss som ikke har det. Eksempler på dette kan være at man jobber som ringehjelp på den lokale fabrikken, er en del av en såkalt ressurspool, eller er ansatt i et bemanningsbyrå.

I arbeidet med å trygge faste stillinger er Forbundet Styrke Ung fornøyd med at kollektiv søksmålsrett ved bruk av innleie i arbeidsmiljøloven har blitt gjeninnført. Kollektiv søksmålsrett innebærer at fagforeninger som har medlemmer i en virksomhet som har leid inn arbeidstakere fra bemanningsforetak, kan reise søksmål om lovligheten av slik innleie. Dette skjermer enkeltarbeidstakere fra den betydelige belastningen det kan være å føre sak mot egen arbeidsgiver. Forbundet Styrke Ung mener at retten til bruk av kollektiv søksmålsrett for fagforeninger burde utvides til å dekke flere områder i arbeidsmiljøloven.

Forbundet Styrke Ung krever:

- At hele og faste stillinger er normen i arbeidslivet.
- Adgangen til bruk av kollektiv søksmålsrett utvides.
- At det settes av midler til å styrke den offentlige arbeidsformidlingen (NAV).

- At overenskomstene ser på å tilføre flere trinn til ansiennitetsstigen for å beholde folk på arbeidsplassen lengre.
- At regjeringen jobber videre for å sikre et arbeidsliv med trygge og faste heltidsstillinger.

1.2 Rekruttering

Når kriser rammer, er det ofte unge som blir hardest rammet i arbeidsmarkedet. Kampene om lærlingeplassene, sommerjobbene og arbeidsplassene blir tøffere. Unge har ofte lav ansiennitet og er først ut når det kommer permitteringer på arbeidsplassen. Dette kan medføre hull i CV-en, som vil gå hardt utover unge arbeidstakere med lite arbeidserfaring.

Norge må ruste seg for fremtidige økonomiske kriser og bygge systemer som sikrer at unge, nyutdannede arbeidstakere er mindre utsatt. Det må legges til rette for gode permitteringsordninger rettet mot unge. Samtidig må arbeidsgivere som beholder unge ansatte og opprettholder rekruttering i nedgangstider belønnes.

Utdanningsløp må knyttes sterkere til næringslivet både for å gi studenter viktig innsikt i arbeidslivet og forenkle overgangen til jobb etter endt utdanning.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Arbeidsgivere som beholder unge ansatte og opprettholder rekruttering i nedgangstider belønnes.

1.3 Særlig uavhengig stilling

I flere ingeniørstillinger og prosjektstillinger har vi gjennom de siste årene sett at bruken av særlig uavhengig stilling har økt. De som har særlig uavhengig stilling kan være unntatt fra arbeidsmiljølovens regler om hvor lenge de kan jobbe hver dag og hver uke, jf. aml. § 10–12. For at kravene til en særlig uavhengig stilling skal gjelde må det kjennetegnes at arbeidet i stor grad er uavhengig, selvstendig og fleksibel. I forarbeidene til lovforslaget står det videre at arbeidstaker skal selv prioritere sine oppgaver, hvordan arbeidet skal utføres, når det skal utføres og hva som kan delegeres til andre. Videre står det at prosjektarbeid ikke faller inn under dette, da det i realiteten blir styrt av fremdriften av prosjektet. Bruken av særlig uavhengig stilling bør derfor vurderes i hvert enkelt tilfelle og ikke settes som en allmenn regel ved ansettelser.

For å få til dette må Arbeidstilsynet følge opp bruken ytterligere og fagforeningene må skolere sine medlemmer til å slå ned på utstrakt bruk. Videre må tillitsvalgte se til at arbeidsgivere sikrer at de som faller inn under kravene

fortsatt har en arbeidstid som hindrer uheldige fysiske eller psykiske belastninger.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Bruken av særlig uavhengige stillinger begrenses og skal drøftes med de tillitsvalgte før innføring.
- Særlig uavhengige stillinger skal ikke skape en arbeidstidsordning med uheldig fysisk eller psykisk belastning.
- Ved tvil om stillingen er ledende eller særlig uavhengig, skal det falle tilbake på hovedregelen om at arbeidstidsreglene gjelder.

1.4 Unges plass i fagbevegelsen og politikken

For å få gjennomslag for sine saker må man engasjere seg. Det finnes mange måter å engasjere seg på, og en god måte å gjøre dette på er å ta på seg verv lokalt og/eller nasjonalt i fagbevegelsen og i politikken. Dette er viktig av flere grunner, blant annet at det gir mulighet til å løfte frem viktige saker, og samtidig vil vi få økt synlighet av vår organisasjon.

Veldig mange får sin første erfaring med å være tillitsvalgt gjennom vervet som ungdomstillitsvalgt. Dette vervet kan være veldig mye forskjellig avhengig av hvordan den lokale klubben/foreningen er organisert. Felles for alle er at de trenger god skolering. Som ungdomsorganisasjon plikter vi å legge til rette for at alle våre ungdomstillitsvalgte får den opplæringen de trenger for å være rustet til å gjøre jobben sin.

Unge medlemmer og tillitsvalgte kan bringe nye ideer og innovasjon i klubbene og bidra til en utvikling av Forbundet Styrke. I tillegg har unge og engasjerte tillitsvalgte mer kapasitet til å bidra. Det er kraft i ungdommen; fagbevegelsen og politikken har behov for oss.

Det er få tillitsvalgte og folk med yrkesfagbakgrunn som er stortingspolitikere, noe som skaper et representasjonsproblem og en mangel på forståelse for utfordringer til mange arbeidstakere. Vi må få flere medlemmer inn i politikken for å kjempe for interessene til våre medlemmer.

Industrien og arbeidslivet for øvrig, er stadig i utvikling og det vil alltid være behov for at fagbevegelsen er til stede med sitt perspektiv.

Forbundet Styrke Ung skal jobbe for at:

- Unge tillitsvalgte skal ta en mer aktiv rolle i fagbevegelsen og i politikken.
- Ungdomstillitsvalgte får plass i klubb- og avdelingsstyrene, og flere unge tillitsvalgte får mulighet til å delta i tillitsvalgt arbeid lokalt.

1.5 Den norske modellen

Norge ligger i verdenstoppen når man måler trivsel, levestandard, lav ulikhet, trygghet i arbeidslivet og organisasjonsfrihet. Vi har i likhet med våre nordiske naboland bygget et samfunn hvor vi først og fremst setter tillit høyest.

En viktig del av denne tilliten er trepartssamarbeidet. Partene i norsk næringsliv har en forhandlingsplattform for å skape enighet og forutsigbarhet både for arbeidstakere og arbeidsgivere. Denne forutsigbarheten gir også økt insentiv for investeringer i norsk industri både fra inn- og utland.

Dessverre har vi sett i de senere år at økende ulikhet, økt polarisering i politikken og et generelt usikkert arbeidsliv har svekket vår tillit til den norske modellen. Den norske modellen må forsvares og forbedres.

Det er vår oppgave å sørge for at dagens unge får solid kunnskap om den norske modellen, slik at de forstår både sine rettigheter og makten som ligger i å være bevisst dem. Uten denne innsikten risikerer vi å svekke tilliten til systemet som sikrer rettferdige lønns- og arbeidsvilkår, og konsekvensene kan bli et arbeidsliv med større forskjeller, mindre trygghet og svakere innflytelse for arbeidstakerne. Kunnskap er makt og det er gjennom skolering og bevissthet at vi kan sikre at neste generasjon tar ansvar for å videreføre og styrke den norske modellen. For å fremme organisering foreslår vi en ekstra feriedag for alle fagorganiserte, uavhengig av forbund. Dette vil synliggjøre fagforeningens styrke og senke terskelen for at flere blir med.

Konflikter i arbeidslivet, spesielt for unge arbeidstakere, kan være en betydelig utfordring. Mange unge føler seg usikre på hvordan de skal håndtere slike situasjoner opp mot sjef eller ledelse. Særlig når det gjelder lønn og arbeidsvilkår. Dette kan i mange situasjoner føre til at saker som skulle ha blitt tatt opp med ledelse ikke blir nevnt og bare lagt til sides. I mindre bedrifter er dette ofte et større problem, ettersom fagforeninger eller klubber ikke alltid er etablert eller til stede. Dette kan skape en følelse av isolasjon for ansatte som står overfor vanskelige situasjoner. For å styrke arbeidstakerne i slike situasjoner skal Forbundet Styrke være synlige og tilgjengelige.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Pensum i den norske skolen i større grad skal omhandle fagbevegelsens historie, rolle i dagens samfunn og den norske modellen i sin helhet.
- Det innføres en ekstra feriedag for fagorganiserte.
- Styrke må fungere som ressurser og beskyttere for medlemmene, og gi dem nødvendig støtte og veiledning i konfliktfylte situasjoner.

1.6 Likestilling og inkludering

Se for deg et samfunn der alle kan få være seg selv, helt uavhengig av hvem man er og hva som definerer deg som person. Et liv helt uten fordommer og fremmedfrykt, og et liv der alle blir inkludert og ivaretatt. Dette er noe Forbundet Styrke Ung aktivt jobber for.

1.6.1 Fordommer og diskriminering

Ingen skal stenges ute fra arbeidslivet på grunn av navn, bakgrunn, legning eller tro. Fordommer skal aldri få styre hvem som får jobb eller hvordan man blir behandlet på arbeidsplassen.

Vi krever at arbeidsgivere tar sitt lovpålagte ansvar for å forebygge diskriminering og sikre reell inkludering. Samtidig har vi alle et ansvar for å si ifra – på jobb, i politikken og i hverdagen – når fordommer, trakassering eller rasisme får feste.

Innvandring gir Norge muligheter: mangfold, arbeidskraft og nye perspektiver. Når debatten og media kun fokuserer på problemer, skapes et falskt bilde som stempler innvandrere og asylsøkere som noe de ikke er. Disse løgnene må møtes og knuses.

Det samme gjelder skeives rettigheter: regnbuefarger i logoer er ikke nok. Diskriminering på arbeidsplassen må opphøre, og fordommer må konfronteres – også i møte med eldre generasjoner der holdningene sitter hardere.

Forbundet Styrke Ung tar sterk avstand fra alle former for diskriminering – basert på kjønn, alder, etnisitet, funksjonsevne, legning, politisk mening eller tro. Vi kjemper for et arbeidsliv og et samfunn der alle kan delta på like vilkår.

1.6.2 Kamp mot høyreekstremisme

Høyreekstremisme er svært ytterliggående holdninger på den politiske høyresiden, som er villige til å bruke, eller oppfordre til vold for å nå sine mål. Over 80 år etter Nazi-okkupasjonen og mer enn 10 år etter terrorangrepet 22.juli 2011, vurderer PST høyreekstremisme fortsatt som en av de største truslene i samfunnet. I Europa, USA og resten av verden er ytre høyre på framgang og truer bl.a. Demokratiet og kvinners rettigheter. Her i Norge har SIAN flere ganger de siste årene fått marsjere fritt i gatene for å spre hatefulle og høyreekstremistiske holdninger. I tillegg har det vært en rekke høyreekstreme terrorangrep de siste årene i Europa, men også her i Norge.

Terrorangrepet 22.juli var først og fremst et angrep på AUF og Arbeiderpartiet, men det var også et angrep mot hele arbeiderbevegelsen og de verdiene vi står for.

Det har vært et manglende politisk oppgjør med holdningene bak terrorangrepet. Mange Utøya-overlevende opplever fortsatt hets i etterkant og tør ikke lenger å engasjere seg. På nettsider, kommentarfelt og på gata spres det hat. De baserer seg på rasistiske konspirasjonsteorier som fornekker vitenskap, sprer løgn og falske nyheter. For å forebygge at hatefulle ytringer får spre seg fritt kreves mer opplæring om høyreekstremisme og forebygging mot radikalisering. Samtidig må det gis flere ressurser til arbeidet mot høyreekstremisme og hatefulle ytringer slik at de ikke setter begrensninger for menneskers trygghet til å ytre seg.

Vi må aldri tie, aldri glemme!

Forbundet Styrke Ung krever:

- At Forbundet Styrke utarbeider en handlingsplan mot høyreekstremisme.
- At staten og samfunnet tar et oppgjør med høyreekstre holdninger.
- At staten sørger for mer opplæring om høyreekstremisme og forebygging mot radikalisering.
- At arbeidet mot hatefulle ytringer styrkes.

1.6.3 Kvinner i industrien

Industrien trenger flere dyktige fagarbeidere, og kvinner spiller en avgjørende rolle for å sikre fremtidens kompetanse og mangfold. Forbundet Styrke Ung mener at likestilling på arbeidsplassen ikke bare handler om rettferdighet, men også om kvalitet og utvikling i faget. En arbeidsplass der både kvinner og menn trives, lærer av hverandre og har like muligheter, er en sterkere og mer bærekraftig arbeidsplass.

Arbeidsplasser, spesielt i industrien, skal være for alle. Derfor må det legges til rette for gode og inkluderende arbeidsforhold, som store nok garderobes, tilpassede fasiliteter og andre tiltak som sikrer trivsel og trygghet for alle ansatte. Forbundet Styrke har allerede vist vei ved å tariffeste retten til kroppstilpassede arbeidsklær for alle ansatte – et viktig steg mot en mer inkluderende industri. Nå må flere bedrifter følge etter med konkrete tiltak som fremmer kjønnsbalanse, trygghet og respekt på arbeidsplassen.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Bedrifter følger det tariffestede rett om å tilby kroppstilpassede arbeidsklær og verneutstyr.
- Bedrifter aktivt arbeider for å oppnå en god kjønnsbalanse i alle avdelinger på arbeidsplassen.
- Bedriftene og fagbevegelsen jobber for at kjønnsstereotyper i arbeidslivet fjernes.

1.6.4 Likestilling i akademia

Vi har i dag et svært kjønnsdelt arbeidsmarked i Norge. Kvinner dominerer innenfor helse, sosialt arbeid og undervisning. I næringer som bygg og anlegg, olje, jordbruk og industri er det flest menn. Dette skillet begynner allerede ved valg av utdanning. Målrettet likestillingsarbeid utjevner forskjellene, men vi er ikke helt likestilt enda.

For å redusere det kjønnsdelte arbeidsmarkedet må flere målrettede tiltak på plass tidlig. Flere universiteter har startet prosjekter målrettet mot å bryte opp kjønnsstereotypene. Samtidig har kjønnsspoeng på enkelte studier ført til en jevnere kjønnsbalanse. Det er viktig at slike ordninger forbedres for å redusere forskjellene mellom kvinner og menn i arbeidslivet. Undersøkelser viser også at en jevn kjønnsbalanse på studie- og arbeidsplassen bidrar til en bedre gruppedynamikk.

Forbundet Styrke Ung skal jobbe for at:

- Det vektlegges kjønnsfordeling ved opptak til studier.
- Kjønnsstereotyper i akademia fjernes.

1.6.5 Rett til bonus ved foreldrepermisjon

Forbundet Styrke Ung krever at alle skal ha en trygg og god lønn uavhengig av bonuser. De siste årene har vi sett at bruken av bonus har økt i omfang, og vi må derfor sørge for at dette ikke blir en likestillingsfelle. En bonus som gis på bakgrunn av firmaets resultater og opptjening, men uavhengig av arbeidstakers individuelle prestasjoner, skal gis til en arbeidstaker i foreldrepermisjon på bakgrunn av den perioden hun eller han faktisk har arbeidet. Denne kan ikke avkortes i fødselspermisjonen, men den kan avkortes ved foreldrepermisjon.

Flere klubber og foreninger har i sine særavtaler at foreldrepermisjon ikke skal ha påvirkning på slike bonusutbetalinger, men det har ikke alle. Dette betyr at folk som får barn og tar ut permisjon får mindre utbetalt enn om de ville stått i arbeid. Dette er en trussel for likestillingen ettersom flest kvinner tar ut permisjon, samt at det kan føre til et større press for å stå i jobb enn å ta ut permisjon.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Foreldrepermisjon skal ikke gjøre at du mister retten til bonus på arbeidsplassen.

1.7 Psykisk helse

Psykisk helse i arbeidslivet er under økende press. Høyere arbeidspress, uforutsigbare rammevilkår, usikkerhet om jobbsikkerhet og uklare grenser mellom arbeid og fritid gjør det psykososiale arbeidsmiljøet stadig mer krevende. For mange arbeidstakere skaper dette stress, utrygghet og alvorlige helseutfordringer som ikke bare rammer den enkelte, men også virksomhetene og samfunnet.

Til tross for at helse, miljø og sikkerhet (HMS) er et fast tema i alle bedrifter, blir psykisk helse sjeldent gitt samme oppmerksomhet som fysisk helse. I flere bransjer, spesielt innen industrien, har det lenge vært tabu å snakke om psykiske belastninger, og sårbarhet har blitt sett på som et svakhetstegn. Dette har ført til at mange ikke tør å søke hjelp eller dele erfaringer, og dermed forblir viktige problemer usynlige.

Forbundet Styrke mener at psykisk helse må likestilles med fysisk helse i arbeidslivet. Arbeidsgivere har et tydelig ansvar for å sikre et helsefremmende arbeidsmiljø i tråd med arbeidsmiljøloven. Forebygging av psykiske belastninger må ha samme prioritet som forebygging av fysiske skader, og det kreves trygge rammer der ansatte opplever støtte, medvirkning og forutsigbarhet.

Vi vil arbeide målrettet for å bryte ned tabuer og fremme en åpenhetskultur rundt psykisk helse. Dette innebærer systematisk skolering av tillitsvalgte, informasjonskampanjer og konkrete krav i tariffavtalene om lavterskel psykisk helsehjelp. Tilbud kan gis gjennom styrket bedriftshelsetjeneste, interne samtaletilbud eller samarbeid med eksterne tjenester. En åpen og inkluderende kultur er avgjørende for å sikre at arbeidstakere kan snakke om utfordringer uten frykt for negative konsekvenser.

Samtidig ser vi en økning i psykiske belastninger relatert til økonomisk usikkerhet, nedbemanning og uforutsigbarhet i arbeidslivet. Denne situasjonen krever en samlet innsats fra arbeidsgivere, myndigheter og fagbevegelsen for å forebygge psykiske helseproblemer og sikre at støtte er tilgjengelig. Arbeidstakernes helse er virksomhetenes viktigste ressurs. Skal vi møte fremtidens utfordringer, må psykisk helse bli en integrert og likeverdig del av HMS-arbeidet på alle nivåer.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Psykisk helse skal sidestilles med fysisk helse.
- Det skal aktivt jobbes for å senke terskelen for å snakke om psykisk helse.
- Det skal aktivt jobbes med å fremme god psykisk helse.

1.8 HMS

Forbundet Styrke Ung er bekymret over at en rekke bedrifter og industrier utfordrer regelverket. Dette ser ikke ut til å avta i fremtiden, tvert imot forsterkes situasjonen av stadig flere internasjonale aktører og selskaper i Norge. Selskapene gjennomfører store kutt uten å tenke på konsekvensene. Disse kuttene gir helse-, miljø-, og sikkerhetsmessige bekymringer på arbeidsplassen. Det er i både bedriftens og den ansattes beste interesse at alle skal være trygge i sitt arbeid. En kan ikke sitte og vente med godt HMS- arbeid til det skjer en alvorlig ulykke.

Forbundet Styrke Ung er bekymret for denne utviklingen, og vi mener at effektivisering av bedriften ikke trenger å bety nedbemanning eller kutt i HMS- tiltak. Bedriftene må i større grad benytte seg av partssamarbeid for å sikre at kostnadsjusteringer gjøres på en forsvarlig og sikker måte.

I de kommende årene vil det bli økt aktivitet innen nyere næringer som havvind, batteri og hydrogen for å nevne noen. Utviklingen av disse næringene kommer til å gi ringvirkninger til andre industrier vi jobber med. Når nye næringer starter opp så er det viktig at det lages gode og sikre rutiner, og at erfaringer fra andre næringer tas med og etableres.

Industriarbeidere og renholdere er blant yrkesgruppene med lavest forventet levealder i Norge. Man skal ikke måtte tape årevis av livet for å arbeide i industrien!

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Nedbemanning og kostnadskutt ikke skal gå på bekostning av helse, miljø og sikkerhet.
- Norsk industri skal være helsefremmende, og levealdersdifferansen mellom industriarbeidere og andre yrkesgrupper må reduseres.
- HMS arbeid skal være en etablert og kontinuerlig prosess.

1.9 Pensjon og uføretrygd

Selv om vi er unge nå, og vi skal stå i arbeidslivet en lang stund framover kommer det en dag vi skal pensjonere oss. Når dagen kommer skal du være trygg på at pensjonen du får er nok til et godt liv.

Forbundet Styrke Ung krever:

- Et rettferdig pensjonssystem som sikrer alle en rettferdig pensjon uten at du må ha vært avhengig av egen pensjonssparing.

1.9.1 Folketrygden

Folketrygden er fundamentet for pensjonen vår. Den sikrer alle en garantert minstepensjon, og gir mulighet for høyere pensjon for de som står i jobb.

Flere av endringene i pensjonsreformen har medført lavere pensjonsutbetaling for svært mange, og rammer særlig utsatte yrkesgrupper. Levealdersjusteringen fører til at vi som er unge må jobbe lenger for å få samme utbetaling som tidligere generasjoner. For yrker med fysisk og psykisk påkjenning er dette en utfordring. Vi ser at levealderen mellom ulike yrkesgrupper varierer, og at dette vil skape urettferdighet mellom arbeidsgrupper.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Folketrygden bevares som grunnplanken i pensjonssystemet.
- Utbetalingen fra folketrygden skal økes over tid. Rettferdig pensjonsfordeling til arbeidstakere som reelt sett må gå av tidlig.

1.9.2 Tjenestepensjon

Tjenestepensjon er en pensjonsordning der arbeidsgiver setter av en del av lønnen til pensjonssparing for de ansatte.

Utviklingen er at tjenestepensjon blir endret fra ytelsesbaserte til innskuddsordninger.

Innskuddspensjon er ikke en kjønnsnøytral ordning ettersom innskuddet er likt for alle ansatte. Dette fører til at kvinner kommer dårligere ut ettersom de lever lenger. Hybridpensjon er derimot en livslang og kjønnsnøytral ordning ettersom det betales et kvinnetillegg slik at kvinner og menn kan få like mye pensjon utbetalt uavhengig av forventet levealder.

Forbundet Styrke Ung skal jobbe for at:

- Tariffestede tjenestepensjoner og at all kompensasjon i form av lønn som utbetales til arbeiderne skal være pensjonsgivende i tjenestepensjonsordningene.
- Sikre rettferdige pensjonsordninger som ikke gjør forskjell på kjønn.

1.9.3 Avtalefestet pensjon (AFP)

Avtalefestet pensjon (AFP) skal sikre en verdig og fleksibel avgang fra arbeidslivet. Vi vil bevare og forbedre AFP-ordningen, både i privat og offentlig sektor, slik at flere får rett til tidligpensjon og ordningen blir mer rettferdig og forutsigbar.

I dag er det en livsvarig tilleggspensjon, som må tas ut sammen med alderspensjon hvis man går av tidlig. Strengt krav gjør at mange kan miste retten, og en utvidelse uten mer penger vil gi lavere utbetaling for alle.

Forbundet Styrke Ung skal jobbe for at:

- Behold og forbedre AFP-ordningen.
- Full opptjening etter **30 år** i AFP-bedrift.
- Romsligere kvalifikasjonskrav slik at flere får rett til AFP. Særlig de som har vært i bransjer med høyt slit og lav lønn.

1.9.4 Uføretrygd

Uføretrygden skal sikre at vi har noe å leve av den dagen man blir for syk til å jobbe, eller hvis man har en funksjonsnedsettelse som gjør arbeid vanskelig. Forbundet Styrke Ung mener at uføretrygden skal holde et nivå som hindrer fattigdom og sikrer et verdig liv. Særlig skal barnefamilier og unge uføre sikres mer støtte enn i dag.

Forbundet Styrke Ung skal jobbe for at:

- AFP kan kombineres med delvis uføretrygd.
- Uføre må få tilbake opptjening av alderspensjon til 67 år.
- Uføretrygden skal ikke levealdersjusteres.
- Unge uføre skal ikke bli minstepensjonister.

1.9.5 Pensjonsreform

Et pensjonssystem der du premieres for å stå så lenge i arbeid som mulig, straffer folk med yrker som tærer på kroppen. Pensjonsforliket fra 2024 hensyntar heller ikke at ulike arbeidsgrupper har ulik forventet levealder, eller at ulike arbeidsgrupper entrer arbeidslivet i ulik alder.

Pensjonsforliket har heller ingen løsninger for mennesker som ikke kan jobbe til 65. Selv om levealderen øker, betyr ikke det at kroppen tåler tungt arbeid noe lenger. Dersom du ikke kan jobbe til 65 eller tidligste punkt for å gå av med pensjon, tvinger pensjonsforliket deg til å bli ufør.

Pensjonssystemet må utformes på et rettferdig vis, som ikke straffer mennesker i krevende yrker og sliteryrker. "One size fits all" gjelder ikke når det kommer til pensjon, og hvis pensjonsalderen skal økes må dette gjøres uten å svekke våre medlemmers trygghet i alderdommen.

Alle framtidige pensjons- og velferdsreformer må ta høyde for et mer mangfoldig arbeidsliv. Velferdsstaten må sidestille frilansere, innleide og selvstendig næringsdrivende med vanlige arbeidstakere.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Det ikke blir ytterligere økninger i pensjonsalder for alle arbeidsgrupper.
- Et rettferdig pensjonssystem som ikke straffer folk i sliteryrker, og der man kan avgå med verdighet som takk for et langt yrkesliv.
- Ingen tvinges inn i uførhet fordi de ikke kan stå i arbeid til fylte 65.

1.10 Forsvar sykelønnsordningen

Dagens sykelønnsordning er under angrep. Flere politikere og partier tar til orde for å innføre karensdager, eller redusere sykelønna fra 80 %. Alle er enige om at sykefravær må ned, men det må gjøres gjennom å bedre arbeidshverdagen, ikke gjennom å økonomisk straffe mennesker for å være syke.

Forbundet Styrke Ung vil jobbe for:

- Å forsvare dagens sykelønnsordning.

Kap.2 – Yrkesfag og videreutdanning

Yrkesfag skal være en trygg vei å gå. Det skal være tilstrekkelig med læreplasser, og ikke minst nok jobbtilbud etter endt læretid. Våre bedrifter skal legge til rette for etterutdanning.

2.1 Veien til fagbrev

Mangel på læreplasser er fortsatt et stort problem, selv om mange bedrifter tar inn lærlinger. Lærling-inntaket er viktig for bedriftenes utvikling, og det er avgjørende at flere får tilbud om læreplass. For de som ikke får læreplass, er det nå mulig å ta fagbrev gjennom opplæring i skole. Dette er ment som et supplement, slik at flere kan fullføre utdanningen sin. Forbundet Styrke Ung mener denne ordningen kan være skadelig for dagens lærlingordning. Fordi man ikke vil få den samme gode erfaringen som å jobbe og lære faget som lærling i en bedrift.

I dag finnes det enkelte kommuner og regioner i Norge som har innført læreplassgaranti. Disse ordningene viser at det er mulig å sikre både elevene og næringslivet – Elevene får forutsigbarhet og motivasjon gjennom hele skoleløpet, og bedriftene får tilgang på unge arbeidstakere som kan bli fremtidige fagarbeidere.

Forbundet Styrke Ung vil derfor jobbe for at læreplassgaranti blir en nasjonal ordning, slik at alle elever på yrkesfag får like muligheter – uavhengig av hvilken kommune eller hvilket fylke de kommer fra.

Antall unge som faller ut av yrkesfaglig utdanning er fortsatt bekymringsverdig. Tettere samarbeid mellom skole og bedrift, og mer relevant praksis allerede fra

ungdomsskolen, kan bidra til å øke gjennomføringsprosenten. Det er viktig at arbeidet med å finne læreplaner starter tidlig, og at elevene får god støtte i denne prosessen.

Det er fortsatt en utfordring at mange unge blir frarådet å velge yrkesfag, til tross for stort behov for fagarbeidere. Rådgivningstjenesten må styrkes, og valgfag bør innføres tidlig slik at elevene får prøve ut ulike retninger. Noe som også bedriftene kan være en bidragsyter til.

Det er nå lettere å bytte utdanningsløp underveis i videregående opplæring. Elever har rett til å bytte utdanningsprogram flere ganger frem til de fyller 19 år, slik at flere kan følge drømmen om å bli fagarbeider.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Læreplanegaranti blir en nasjonal ordning.
- Mer relevant praksis innføres allerede på VG1.
- Rådgivningstjenesten på ungdomsskolen styrkes.
- Det blir et tettere samarbeid mellom skole og bedrift, allerede fra ungdomsskolenivået.

2.2 Lærlinger

Alle lærebedrifter bør være tilknyttet et opplæringskontor, som skal være bindeleddet mellom skolene og bedriftene. Det må være en klar plan for opplæringen, og partene må få tydelige retningslinjer for å sikre lærlingen en god læretid.

Det er fortsatt utfordringer knyttet til at lærlinger ikke får gjennomført opplæringen i tråd med læreplanen, noe som kan hindre dem i å fullføre læreløpet på en tilfredsstillende måte. Forbundet Styrke Ung skal jobbe for at alle lærlinger blir informert om sine krav og rettigheter gjennom sin læretid.

Opplæringskontorene og lærlingombudene har ansvar for oppfølging, men dette må styrkes ytterligere for å sikre et godt og produktivt lærlingløp.

Det er kommet nye avtaler og tydeligere regelverk om arbeidstid for lærlinger, spesielt i staten. Likevel må det fortsatt jobbes for at lærlinger ikke blir satt opp på ugunstige arbeidstider, at lærlinger ikke utnyttes og at de ikke brukes som billig arbeidskraft.

Lærlinger bør prioriteres ved nyansettelser etter endt læretid. Den erfaringen de får i løpet av lærlingtiden er verdifull for bedriften, og det er viktig å vise at yrkesfag er en trygg vei å gå.

Forbundet reklamerer for yrkesfaglig utdanning, og vil at flere skal søke seg denne veien. Da må vi også sørge for gode læreforhold for de som får seg lære plasser.

Lærlinger i Norge har en av de beste arbeidskontraktene i verden, og er på alle måter sikret en trygg og god læretid igjennom disse. Kontrakten er ikke verdt noe som helst hvis ikke rettighetene og opplæringen blir fulgt opp av flinke og motiverte folk rundt lærlingen.

I bedrift blir det utdelt forskjellige roller som skal ta seg av opplæringen av lærlinger.

En faglig leder i en lærebedrift har hovedansvaret for opplæringen av lærlingen og skal sikre at den følger læreplanen for faget.

Ofte ser vi at faglig leder sitter på kontor i en lederstilling eller med annet administrativt arbeid. Da er det instruktørene på «gulvet» som står for den praktiske opplæringen.

Det er i dag ingen krav til kompensasjon til instruktører eller faglige ledere for å drive med opplæring av lærlinger. Styrke ung skal jobbe for å få innført en betydelig kompensasjon til både faglig leder og instruktører som er innblandet i opplæringen. Både for motivasjon til å bedrive opplæring, men også for å få formelt utpekt hvem som er instruktør.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Bedriftene skal informere lærlinger om hvilke krav og rettigheter de har gjennom sitt læreløp.
- Opplæringskontorene og lærlingombudene skal styrkes.
- Lærlinger bør prioriteres ved nyansettelser og gjennom hele læretiden.
- Lærlinger skal ikke utnyttes som billig arbeidskraft.
- Tariffoppgjøret skal sikre kompensasjon til de som har ansvar for lærlinger.
- Alle lærlinger skal få lørdagsgod fra fadderne sine.

2.3 Etterutdanning

Næringslivet bør legge mer til rette for videreutdanning. Videreutvikling av ansatte øker kunnskap, arbeidsmoral og følelsen av eierskap til jobben sin, i tillegg til at kvaliteten på arbeidet økes. Ved å bruke den erfaringen og kunnskapen som allerede er i bedriften vil omstillingsevnen til bedriften øke. Det er da viktig at bedriften velger å satse på egne ansatte i stedet for å ansette nye og bytte ut arbeidsstokken i form av omorganiseringer eller endringer i drift/produksjon. I tillegg til videreutdanning, er det også viktig å vedlikeholde den kompetansen som allerede finnes i organisasjonen. Arbeidslivet er i stadig

utvikling, og arbeidsgiver bør legge til rette for at arbeidstakerne kan følge den utviklingen. Bedriftene bør også sette av tid til vedlikehold av kompetanse i arbeidstiden, og dekke alle kostnadene ved kurs, undervisning, eksamener osv.

Bedriftene sammen med fylkeskommunene og utdanningsstedene må i tillegg legge til rette slik at undervisningen er mest mulig relevant i forhold til kompetansebehovet. Dette må gjelde alt fra dagskurs, til fagskole og andre utdanningsløp. Altfor ofte opplever ansatte som har gått videreutdanning at læreplanen og utdanningsløpet ikke samsvarer med arbeidet i ettertid.

Fagskoler er et stadig mer relevant tilbud til etterutdanning for våre medlemmer. Delvis fordi bedrifter etterspør den kompetansen som fagskoleutdanning gir, men også fordi vi etter hvert har fått et ganske bredt tilbud av utdanninger i Norge. Dessverre så anerkjennes fortsatt ikke fagskoleutdanning som høyere utdanning på lik linje som en utdannelse ved et universitet eller en høyskole.

Eksempelvis vil en fullført grad på fagskole være på nivå 5 i det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket (NKR), som er over VGS-nivå (nivå 4), men under bachelor-nivå i akademia (nivå 6). Vi må endre lovverket slik at fagskoler skal kunne tilby utdanning fra nivå 6 til 8.

Ved at fagskoleutdanning formelt blir anerkjent på lik linje som høyere utdanning ved universiteter og høyskoler er det viktig at overgangen til UH eller vice versa blir lettere. Dette vil sikre bedre fleksibilitet i utdanningstilbudet og gjøre Norge bedre rustet til å møte ethvert kompetansebehov vår industri måtte trenge.

En annen utfordring for fagskolene er finansiering. Per i dag er ikke de offentlig finansierte fagskolene fullfinansiert av staten. Dette gjør at skolene må dekke deler av kostnadene ved andre finansieringsmodeller blant annet i form av skolepenger betalt av studentene selv. Dette skaper usikkerhet og bidrar ikke til å kunne bygge langsiktig og gode utdanningsinstitusjoner, og gjør utdanningene mindre tilgjengelig for befolkningen.

Y-veien er en god ordning for å få utdannet flere ingeniører fra yrkeslivet. Vi mener at det bør opprettes flere Y-veier ved universitetene og høyskolene. Erfaringer med Y-veien viser at studenter som har fagbrev er mer motiverte og har mindre frafall.

Samfunnet er også tjent med bredere kompetanse i arbeidslivet for å møte konkurransen. Av erfaring er også arbeidsgivere veldig positive til ingeniører som har fagbrev i bunnen og dermed mer erfaring og forståelse for faget. En må derfor gjøre det lettere for de med fag-/svennebrev å søke seg videre gjennom Y-veien, uten at de trenger å ta forkurs eller påbygg.

Forbundet Styrke Ung skal jobbe for at:

- Bedrifter og staten legger mer til rette for videreutdanning av ansatte samt legge til rette for gode omskolerings- og etterutdanningsstipend.
- Undervisningen faktisk er relevant for arbeidsmarkedet.
- Det opprettes flere utdanningsveier mellom høyere yrkesfaglig og akademisk utdanning.
- Det skapes flere y-vei tilbud rundt om på universiteter og høyskoler.
- Fagskoler kan tilby utdanning på lik linje med høyskoler og universiteter.

Kap.3 – Studenters rettigheter og velferdsordninger

I en verden der utviklingen går raskere enn noen gang, stilles det stadig høyere krav til nytenkning og innovasjon på alle nivåer i utdanningssystemet. Fra grunnskole til høyere utdanning må det være et konstant fokus på å tilpasse utdanningen til en verden i endring. Dette er essensielt for å sikre at studentene er godt rustet til å møte fremtidens utfordringer.

Studenter er en viktig del av samfunnet, og deres rettigheter må sikres for å skape en inkluderende, trygg og støttende læringsarena. Utdanning skal være tilgjengelig for alle, uavhengig av sosial bakgrunn, økonomi eller andre faktorer som kan skape hindringer. Derfor er velferdsordningene som støtter studentene gjennom deres utdanningsløp helt avgjørende. Vi må sikre at ingen faller utenfor eller gir opp på grunn av mangel på støtte, både økonomisk og helsemessig.

3.1 Veien til akademica

Gjennom over hundre år med fellesskole, gratis høyere utdanning og samspill mellom utdanningssektoren og næringslivet, klarte Norge å skape arbeidere i verdenstoppen. Disse kvalitetene er en del av den norske modellen, og dette må vedvare for at norsk næring skal forbli konkurransedyktig.

I dag finnes det flere videregående alternativer som kombinerer studiespesialisering med andre fagretninger, som idrett, musikk, dans og drama. Dette gir elever muligheten til å fullføre et fullverdig utdanningsløp, samtidig som de får utdanning innenfor et konkret interessefelt. Forbundet Styrke Ung mener at det både må satses mer på og bevares slike tilbud. Samtidig bør det opprettes flere lignende alternativer som kombinerer studiespesialisering med tekniske fag. På den måten kan yrkesfag gjøres mer attraktivt og tilgjengelig for flere elever, samtidig som man styrker rekrutteringen til viktige bransjer i arbeidslivet.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Tallet på studieplasser skal speile samfunnets behov for arbeidskraft.

- Mer tverrfaglighet på tvers av studie- og yrkesforberedende i VGS.

3.2 Utdanningskvalitet

Utdanningskvaliteten er generelt god i Norge, og den blir også regulert gjennom forskrift om tilsyn med utdanningskvalitet i høyere utdanning. Utdanningsplanen bør endres og oppdateres jevnlig for å sikre relevante og dagsaktuelle utfordringer. Dette for å sikre at nyutdannede som starter i ny jobb har kompetansen som kreves.

3.2.1 Pensum

Studenter må årlig ut med flere tusen kroner i utgifter til pensum. Mange linjer bytter bøker hvert semester, noe som fører til enda høyere utgifter i et allerede presset studentbudsjett. Derfor må det innføres en nasjonal utlånsordning der studenter kan låne pensum gratis og bruke det digitalt.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Pensum er gratis og tilgjengelig.
- Pensum skal være tilgjengelig både digitalt og fysisk.

3.2.2 Eksamens- og vurderingsformer

Skriftlig skoleeksamen er ikke alltid den mest hensiktsmessige måten for å få vist læringsutbytte. Det bør derfor vurderes alternative måter for vurdering i emner der det er meningsfullt. I emner med obligatoriske arbeidskrav som labrapporter og øvinger, bør disse kunne telle med i den avsluttende karakteren.

Universiteter har ulike retningslinjer når det gjelder hva som regnes som plagiat. På noen institusjoner er selvplagiat, det vil si å gjenbruke eget tidligere arbeid uten tilstrekkelig kildehenvisning, akseptabelt i visse tilfeller, mens andre praktiserer nulltoleranse. Dette skaper usikkerhet blant studenter, da konsekvensene for slike handlinger kan variere stort avhengig av hvor man studerer.

Mange studenter har opplevd at de ikke blir trodd eller tilstrekkelig ivaretatt i saker som gjelder plagiat og selvplagiat. Dette kan føre til stor belastning for den enkelte student, og bidra til en opplevelse av urettferdighet og manglende rettssikkerhet.

For å sikre likebehandling og forutsigbarhet bør staten utarbeide nasjonale retningslinjer for håndtering av plagiat og selvplagiat. Felles nasjonale retningslinjer vil kunne sikre en mer forutsigbar og rettferdig behandling, samtidig som det skaper tydeligere rammer for både institusjoner og studenter.

Det vil bidra til å skape klarhet både for studenter og institusjoner, og sikre at alle vurderes etter de samme prinsippene, uavhengig hvor de studerer.

Forbundet Styrke Ung krever:

- Flere rettferdige vurderingsformer.
- Sluttkarakter i fag baseres på innsatsen gjennom hele semesteret, ikke kun karakter på eksamen.
- Det bør utarbeides nasjonale retningslinjer for håndtering av selvplagiat og plagiat.

3.2.3 Praksis i akademisk utdanning

Teknologien utvikler seg i et stadig raskere tempo, særlig innen områder som IT, automasjon og fornybar energi. Dette gjør at deler av den praktiske kompetansen en student tilegner seg i løpet av utdanningen, kan bli utdatert allerede få år etter endt studium. Samtidig har mange bedrifter det nyeste utstyret, de mest oppdaterte arbeidsmetodene og den ferskeste kunnskapen i aktiv bruk, noe som gjør arbeidslivet til en uvurderlig læringsarena. For å sikre at studentene får relevant og oppdatert kompetanse, bør læring derfor i større grad kombineres med praksis i verdiskapende bedrifter. Ved å inkludere praksis som en naturlig del av alle profesjonsstudier får studentene mulighet til å opparbeide seg arbeidserfaring. Dette vil styrke studentenes overgang til arbeidslivet og bidra til tettere samarbeid mellom utdanningsinstitusjoner og næringsliv.

Utdanningsinstitusjonene må utarbeide felles rammer for praksis sammen med næringslivet, studentdemokratiet og fagbevegelsen. Slik praksis skal være studiepoenggivende og lønnet.

Forbundet Styrke Ung krever:

- Mer satsning på praksis i studietiden.
- En innføring av lønnet praksis på flere studieretninger.
- Praksis skal ha innvirkning på sluttkarakter i faget.

3.2.4 En forutsigbar studiehverdag

Forutsigbarhet er viktig for både utdanningskvalitet og læringsutbytte. Ikke alle har mulighet til å være til stede på forelesninger, og noen lærer bedre på egenhånd. Derfor er obligatorisk oppmøte ikke alltid den beste løsningen.

Etter pandemien har flere studiesteder tatt i bruk både digitale og fysiske forelesninger, noe som gir studentene større fleksibilitet – en positiv utvikling som bør videreføres.

Selvstudium er en sentral del av studielivet, men overfylte lesesaler gjør det utfordrende å finne ro til konsentrasjon. Flere arealer for selvstudium på campus er derfor nødvendig. Digitalisering gjennom videoforelesninger kan bidra til bedrelæringsutbytte og høyere fullføringsgrad, særlig når det kombineres med interaktive læringsformer.

Uforutsigbare timeplaner, som laboratorieundervisning sent på kvelden eller lange pauser mellom forelesninger, hindrer studenter i å delta i fritidsaktiviteter, frivillig arbeid og jobb. Undervisningen bør legges i kompakte tidsrom i løpet av arbeidsdagen, slik at studentene kan ha en balansert hverdag.

Mange utdanningsløp har også for store studentkull per foreleser, noe som gjør personlig oppfølging utfordrende. I Flere erfarne studenter bør derfor ansettes som seminarlærere, hjelpelærere, studentassistenter og mentorer for å gi støtte både faglig og sosialt, særlig til førsteårsstudenter som ofte opplever en krevende overgang til studielivet.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Alle forelesninger tas opp og opptakene blir tilgjengeliggjort digitalt.
- Flere arealer for selvstudier opprettes på campus.
- Utdanningsinstitusjoner bør opprette flere stillinger for hjelpelærere, studentassistenter, seminarlærere og mentorer
- Utdanningsinstitusjoner bør tilrettelegge for at studentene kan ha en mer balansert studietid.
- Utdanningsinstitusjoner oppretter samarbeid med lokalt næringsliv for å lette overgangen fra studier til arbeid.

3.2.5 Tilrettelagt studietid

Alle har ulike behov, og det er avgjørende at studietiden tilrettelegges slik at alle har like muligheter til å lykkes. Studenter med funksjonsnedsettelse må ha tilgang til nødvendige hjelpemidler og tilrettelagt undervisning, slik at de kan delta på lik linje med andre. Dette kan inkludere tilpasning av fysisk infrastruktur, bruk av digitale verktøy og fleksibilitet i undervisningsformer. Det burde også legges opp til at studenten enkelt finne ut av hva slags tilrettelegging en har krav på.

Videre er det viktig at studenter med annen kulturell eller religiøs bakgrunn får muligheten til å feire sine høytider uten at det går utover studiene. Institusjonene må tilrettelegge for fleksible løsninger som gjør det mulig for alle studenter å balansere sine religiøse og kulturelle forpliktelser med akademiske krav.

Forbundet Styrke Ung krever:

- At studenter med funksjonsnedsettelse får tilgang til alle nødvendige hjelpemidler og tilpassede undervisningsformer for å sikre like muligheter.
- At universiteter og høyskoler sikrer fysisk tilrettelegging, inkludert tilgjengelige bygg og fasiliteter, for studenter med funksjonsnedsettelse.
- At det tilbys fleksible løsninger for studenter med ulik religiøs eller kulturell bakgrunn, slik at de kan markere sine høytider uten negative konsekvenser for studiene.
- At studenter får muligheten til individuell tilrettelegging i undervisning og eksamenssituasjoner etter behov.

3.3 Godkjenning av utenlandsk utdanning og utenlandske studenter

Norge står overfor en økende mangel på arbeidskraft i flere sektorer, særlig innen teknologi, industri og ulike fagområder som krever spesialisert kompetanse. Gapet mellom tilgjengelig arbeidskraft og etterspørselen etter kompetanse har blitt stadig mer merkbart. I denne situasjonen spiller arbeidsinnvandrere og internasjonale studenter som velger å bli værende i Norge en nøkkelrolle. I en rapport fra Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse fra 2025 viser at nesten 4 av 5 internasjonale gradsstudenter ønsker å jobbe og bo i Norge etter fullførte studier. Likevel reiser mange hjem fordi prosessene for å få jobb og godkjent utdanning er for kompliserte og tidkrevende.

Det er et viktig prinsipp at kompetanse og kvalifikasjoner ikke skal gå til spille, uavhengig av nasjonalitet.

For å møte kompetansemangelen må prosessene for godkjenning av utenlandsk utdanning forenkles og effektiviseres. Raskere godkjenning vil gjøre det lettere for arbeidsinnvandrere og internasjonale studenter å komme raskt inn i arbeidslivet og eventuelt ta videreutdanning i Norge. Dette styrker både den enkelte og bidrar til å dekke landets økende behov for kvalifisert arbeidskraft.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Raskere og bedre håndtering

3.4 Studentmedvirkning og studentvelferd

3.4.1 Studentdemokrati

Studietilbud trenger konstant utvikling for å møte dagens- og morgendagens utfordringer. Utviklingen og forbedringen skjer best ved å få til et samspill mellom studenter og fagpersoner. Det er derfor helt nødvendig med et fungerende studentdemokrati der studenter er representert i råd og utvalg som omhandler studielivet og studiet de går på.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Studentsamskipnadenes overskudd går tilbake til studentvelferdstilbudet.
- Det skal være studentombud til stede på alle studiesteder.
- Det er større studentrepresentasjon i organer som fattar vedtak om utdanning.

3.4.2 Studentøkonomi

I Norge er det et viktig prinsipp at alle, uavhengig av bakgrunn, skal ha lik rett til utdanning. Siden 90-tallet har imidlertid studenters økonomiske situasjon blitt mer utfordrende, stadig flere studenter sliter med å få endene til å møtes. Derfor er det nødvendig, og på høy tid, å gjennomføre et reelt løft for studenters økonomiske situasjon.

Over lengre tid har studiestøtten økt mindre enn den generelle prisveksten i samfunnet, særlig sammenlignet med bolig- og leieprisene. Studenter fortjener en bærekraftig økonomi, og dette viser hvor viktig det er å øke og inflasjonsjustere studiestøtten.

I dag omgjøres inntil 40% av basislånet til stipend dersom man oppfyller vilkårene. Av dette konverteres 25% til stipend ved fullføring av 60 studiepoeng per år, mens de resterende 15% først tildeles ved fullført grad. Forbundet Styrke Ung mener dette er en uheldig løsning som skaper uforutsigbarhet for mange studenter, da ordningen ikke tar hensyn til at mange studenter bytter fagretning eller linje underveis i studiene.

Prinsippet om lik rett til utdanning svekkes ytterligere med innføringen av studieavgift for internasjonale studenter. Denne avgiften har ført til en markant nedgang i antall internasjonale studenter, i en tid der behovet for internasjonalt samarbeid er viktigere enn noensinne. Studieavgiften bør derfor avskaffes.

Unge mennesker som mister jobben, må få rask og tilpasset hjelp for å komme tilbake i arbeidslivet. Mange deltidsstudenter ved fagskoler er i full jobb ved siden av studiene, men hvis de blir arbeidsledige, kvalifiserer de ikke for dagpenger under dagens NAV-ordninger. Dette kan i verste fall tvinge dem til å

avbryte studiene på grunn av økonomiske vanskeligheter. For å hindre dette bør NAV tillate at utdanning kvalifiserer til dagpenger.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Studiestøtten knyttes til 1,5 og at stipendandelen økes til 50%.
- Renta på studielån skal være politisk bestemt og ikke kunne overstige styringsrenten.
- Studentrabatt skal gjelde uansett alder.
- Studenter på både universitet, høyskoler og fagskole skal kvalifisere til dagpenger fra NAV ved arbeidsledighet.
- Innføringen av studieavgift for internasjonale studenter utenfor EØS reverseres.

3.4.3 Studentboliger

Bolig er en av de største utgiftspostene i et studentbudsjett, og i byer med mange studenter er boligmarkedet spesielt trangt. Ifølge NSO mangler det fremdeles nesten 15 000 studentboliger for å nå målet om å kunne tilby 20 % av studentene en bolig gjennom samskipnaden.

For å minske etterslepet og på sikt øke målet til at minst 20 % av studentene har tilgang til en studentbolig tilpasset studentøkonomi, må det bygges minst 4 000 nye boliger per år. Studentboligene bør bygges i regi av studentsamskipnadene, der 49 % av utgiftene dekkes av staten, mens kommunene bør stille med rimeligere tomter når formålet er studentboliger.

I tillegg til at det må bygges flere boliger, må prisene holdes lave. Studentboliger skal være et rimelig alternativ, ikke følge prisnivået i det private leiemarkedet. I dag ser vi at særlig i universitetskommuner med høye private leiepriser presses også prisene på studentboliger opp. Det bør derfor stilles nasjonale krav til studentsamskipnadene om å holde prisene på studentboliger lave og på et nivå som gjør at ingen velger bort høyere utdanning på grunn av økonomisk vanskeligheter.

Mangelen på studentboliger tvinger mange studenter ut på det private leiemarkedet, der prisene ofte ligger langt høyere enn hos samskipnadene. Mange av disse boligene er også uegnet å bo i grunnet dårlig vedlikehold og manglende oppfølging. Dette viser behovet for å styrke rettigheter og stille strengere krav til private utleiery.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Det bygges minst 4 000 nye studentboliger årlig.
- Kommuner tilbyr rimelige tomter til bygging av studentboliger.
- Det stilles nasjonale krav til studentsamskipnadene om å holde prisene på studentboliger lave.

- Leieprisen på studentboliger bindes opp mot utgiftene knyttet til bygget.
- Rettigheter til leietaker styrkes i husleieloven.

3.5 Studenter i arbeidslivet

De fleste studentene er i dag avhengig av en ekstra inntekt i tillegg til lån og stipend for å få økonomien til å gå rundt. Dette løses ofte gjennom deltidsstillinger eller arbeid som tilkallingsvikar. Studenter som gruppe preges ofte av dårlige lønns- og arbeidsvilkår, manglende stillingsvern og mangel på tariffestede rettigheter. For å motarbeide dette er det viktig å informere studenter om deres rettigheter og aktivt jobbe for å ivareta disse.

Det er ofte utfordrende å opprette og håndheve tariffavtaler i bedrifter som ansetter mange studenter, spesielt i servicebransjer med lav organisasjonsgrad.. I slike tilfeller er høy organisasjonsgrad avgjørende for å sikre gode arbeidsvilkår for de ansatte.

Forbundet Styrke Ung mener at studenter må organisere seg i en fagforening, og at fagbevegelsen må tilby et godt og relevant tilbud til studentmedlemmer. Samtidig må Fagbevegelsen bli tydeligere på hvordan studenter kan engasjere seg og det må etableres et tettere samarbeid mellom LO-forbundene slik at medlemmer som jobber i en annen bransje enn de studerer også får den hjelpen de trenger på arbeidsplassen.

Forbundet Styrke Ung skal jobbe for at:

- Studenter sikres faglige rettigheter på lik linje med andre arbeidstakere.

Kap.4 – En industripolitikk for fremtiden

4.1 Landindustri

Norge har en historisk landsindustri med de beste fagarbeiderne i verden basert på tilgang til ren og billig vannkraft. For at vi skal beholde denne industrien må vi utvikle og modernisere vår eksisterende landindustri. Både industrivirksomheter og staten må legge til rette for bl.a. energieffektivisering, automatisering, utslippsreduksjon og CO₂-fangst.

Vi lever i en stadig mer usikker verden. I lyset av det må Norge være selvforsynt med nødvendige legemidler og vaksiner, i tilfelle det oppstår ulike krisesituasjoner. Derfor må staten sette av tilstrekkelig midler for beredskap i farmasøytisk industri. Farmasøytisk industri må utvikles for å ha nødvendig kapasitet til å forsyne Norge i en krisesituasjon.

Forbundet Styrke Ung krever:

- Staten setter av nok midler til sikre at farmasøytisk industri kan sikre forsyning med nok nødvendige legemidler i en krisesituasjon.
- Det kommer en tydelig plan for fastlandsindustrien, noe som krever politisk forutsigbarhet og støtte.
- Det utarbeides en nasjonal strategi for krafttilgang til industrien, dette er avgjørende for å få rimelig og stabil kraft.
- Staten skal i større grad subsidiere investeringer som fører til utslippskutt.

4.2 Offshore industri

Offshoreindustrien vi har i Norge skaper store verdier både for landet og vår velferd. Offshoreindustrien er en teknologisk ressurs og pådriver for hele industrien med et fellesmål om en mer bærekraftig utvinning av olje- og gass samt utvikling av CO₂-fangst og lagring og fornybar energi.

Det er viktig for selskapene som leter og borer etter olje og gass, at vi har forutsigbare, trygge og gode rammer for å drive leting, utbygging og utvikling på norsk sokkel. I tillegg må vi ruste eksisterende felt for fremtiden.

Med god involvering og dialog med tillitsvalgte, vil vi få til de beste løsningene for fremtidens arbeidsplasser på sokkelen. Vi må sørge for at det er arbeidsplasser både til de som jobber der i dag, og til de som ønsker en framtid med arbeid på sokkelen.

Norsk offshoreindustri dekker et livsviktig behov for olje- og gass for millioner av mennesker i Europa og verden. Mange organisasjoner og partier går inn for en umiddelbar letestopp. Dette er vi helt imot. I en tid der Russland og andre

autoritære stater bruker olje og gass som et geopolitisk våpen, er våre allierte i Europa helt avhengige av stabil og langsiktig olje- og gassproduksjon. Uten tilgang til olje og gass fra Norge vil det være industridød og arbeidsledighet mange steder i Europa. Derfor er det helt essensielt at Norge leter etter mer olje- og gass.

Stadig flere oljeserviceoperasjoner blir fjernstyrt og digitalisert, noe som reduserer kostnader og utslipp. Utfordringen er at det kan gå på bekostning av sikkerheten i mange tilfeller. Derfor er det viktig at det sikres at det alltid er tilstrekkelig med bemanning ute på sokkelen. Det er samtidig viktig at de jobbene på norsk sokkel som skal fjernstyres gjøres fra Norge og ikke fra utlandet.

Etter over 50 år med olje- og gassrelatert aktivitet på den norske sokkelen gjelder fortsatt ikke norsk lovverk på alle flerbruksfartøy på sokkelen. Dette svekker arbeidsrettighetene og sikkerheten til de som jobber på flerbruksfartøy og er en fare for olje og gassinstallasjoner.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Aktiviteten på norsk sokkel skal være stabil og forutsigbart.
- Det fortsettes med leting etter olje og gass på norsk sokkel.
- Fjernstyrte jobber på norsk sokkel skal utføres i Norge.
- Datasentre som er tilknyttet sokkelen skal være plassert i Norge.
- Staten øker beredskapen for å sikre offshoreinstallasjoner og sikkerheten til ansatte på sokkelen.
- Norsk lov skal gjelde på flerbruksfartøy som opererer på norsk sokkel.
- Det skal være en tett dialog med politikere og selskaper for å finne de beste løsningene for bransjen.
- Staten gjennom lov og eierskap sikrer at aktivitet på sokkelen bidrar til å utvikle arbeidsplasser og aktivitet langs kysten. Intensjonen i petroleumsloven skal følges opp i mye større grad.
- Ved elektrifisering av sokkelen skal hovedsakelig havvind brukes.

4.2.1 Ressurspool

Offshore-industrien har ressurspooler (eng. "resource pools"). Dette har vært selskapenes egne vikarbyrå, som de har benyttet for å dekke opp manglende bemanning. Disse selskapene har hatt ordnede forhold som er drøftet i lag med tillitsvalgte.

I senere tid har det dukket opp bemanningsbyråer som blant annet benytter seg av flere ledd når de skal leie inn mannskap. Det er vanskelig å få oversikt over

hvilke selskaper disse mannskapene kommer fra og hva slags vilkår de jobber under. Dette er med på å ødelegge det som i utgangspunktet er en god ordning.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Alle innleide må jobbe under samme lønns-, arbeids-, pensjons- og bonusvilkår som fastansatte.
- Det økes bemanning på norsk sokkel.

4.3 Kraftpolitikk

Industrieventyret i Norge startet som følger av at teknologien gjorde det mulig å ta kraften fra fossefallene til industriell produksjon. Kraftkrevende industri fikk god tilgang på kraft, siden industrien ble bygget nærme vannkraftverkene. Dette ga den kraftkrevende industrien et godt konkurransefortrinn.

Kraftkrevende industri ble etablert nær vannkraftverkene og fikk tilgang til rimelig og stabil energi – et viktig konkurransefortrinn for norsk industri.

I dag står industrien overfor nye utfordringer. Variasjon i kraftpriser og nettleie har skapt usikkerhet, og det er avgjørende at industrien har langsiktige og stabile rammevilkår for kraft. Uten dette risikerer Norge å miste sitt historiske fortrinn.

Samtidig øker behovet for kraft i takt med elektrifisering, ny teknologi og grønne industrisatsinger. Derfor må eksisterende vannkraftverk moderniseres og utvides, og kraftproduksjonen må styrkes for å møte fremtidens behov.

Kraft er en strategisk ressurs. Det er viktig at kraften prioriteres til norsk verdiskaping, og at industrien bidrar med arbeidsplasser og skatteinntekter. Datasentre og kryptomining må vurderes kritisk – kun de som gir lokal verdiskaping og følger strenge energieffektivitetskrav bør prioriteres.

Ved utbygging av vindkraft på land skal lokalsamfunn, urfolk og naturinteresser involveres tidlig. Verneområder, truede arter og friluftsliv skal vektlegges. Utbyggere skal ha ansvar for opprydding og tilbakestilling ved nedleggelse.

Norsk eierskap i vindkraft bør styrkes, og skatteregimet må sikre at inntektene tilfaller fellesskapet – etter modell fra vannkraften. Vindkraft skal ikke være en gullgrube for utenlandske eiere, og kommuner skal ha reell innflytelse.

Havvind som kraftproduksjon er en viktig satsning for Norge, og kan benytte seg av mye av teknologien som olje- og gassnæringen og maritim sektor har

opparbeidet seg gjennom årene. Her skal også utbyggerne stå til ansvar for opprydding og avfallshåndtering ved nedleggelse eller utskiftninger.

Solkraft er i dag en av verdens billigste energikilder. Studier viser at solcellepaneler fungerer godt i Norge, også i nordlige strøk. Potensialet er stort, særlig ved bruk av eksisterende bygningsmasse. Staten må styrke støtteordninger og rettigheter for installasjon av solcellepaneler.

For å redusere behovet for ny kraftutbygging må vi satse på energieffektivisering – både i industrien og i bygg. Dette gir lavere utslipp og økt konkurranseevne. Staten må gå foran med offentlige bygg, og gjøre det mer lønnsomt for husholdninger og bedrifter å investere i energieffektivisering.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Det settes i gang med utvidelser og opprustning av vannkraften.
- Industrien skal ha stabile og konkurransedyktige kraftpriser å forholde seg til.
- Norsk eierskap av vindkraft skal være like naturlig som norsk eierskap av vannkraft.
- Skatteregime for vindkraft må endres slik at inntekter tilfaller fellesskapet etter vannkraft-modellen.
- Industriarbeidsplasser prioriteres framfor datasentre som ikke genererer norske arbeidsplasser.
- Norge bør satse på havvind og flytende havvind.
- Statlig ansvar for tilstrekkelig og rimelig kraft til næringslivet og husholdninger.
- Staten satser mer på energieffektivisering av bygg både offentlig og privat.
- Staten og bedrifter øker sine investeringer i energieffektivisering av industrien.
- Økt innsats for energieffektivisering i bygg og industri.

4.4 EØS-avtalen

Forbundet Styrke Ung ønsker at norske myndigheter skal utnytte handlingsrommet i EØS-avtalen. Dessverre ser vi at tidligere regjeringer ikke i stor nok grad ønsker å benytte seg av denne muligheten.

Gjennom flere år har vi sett en tendens til å innføre politikk som både på kort og lang sikt, har hatt negativ effekt for arbeidstakere, for industrien og for Norge. EØS-avtalen gir oss tilgang på EU sitt indre marked, noe som har vært avgjørende for norsk næringsliv.

Samtidig ser vi at fri flyt av varer, tjenester og arbeidskraft har tidvis skapt utfordringer for oss både som tillitsvalgte, men også som arbeidstakere. Myndighetene må i større grad se på det helhetlige bildet når de fattet avgjørelser som påvirker det norske arbeidslivet. Vi vil at avgjørelsene fattes fordi det er det beste alternativet, og ikke basert på ideologisk grunnlag. Norske arbeidere har i årevis vist at vi kan konkurrere på kvalitet og kompetanse. Kappløpet mot bunnen av lønnsstigen er ikke den rette veien å gå.

Norge er verdensledende på kvalitet og effektivitet, og vi er et eksempel til etterfølgelse for resten av verden. Forbundet Styrke Ung anerkjenner at EØS-avtalen skaper debatt hos våre medlemmer, men vi ønsker å forholde oss til denne inntil det foreligger et bedre alternativ.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Stortinget aktivt må bruke handlingsrommet og veto retten i behandling av saker som påvirker våre nasjonale interesser på en negativ måte. Dette er særlig viktig innenfor energiområdet og i arbeidslivsspørsmål.

4.5 En bærekraftig fremtid

Ifølge Parisavtalen må vi forhindre at gjennomsnittstemperaturen ikke øker med mer enn 1,5 grader, og at verdens klimagassutslipp blir netto-null innen 2050. For å oppnå dette er det avgjørende at man gjør konkrete tiltak. Slik situasjonen er i dag er det svært usannsynlig å oppnå 1,5 grader målet.

Klimakampen og industriutvikling er ikke rake motsetninger. Forbundet Styrke Ung mener vi som samfunn må kunne kombinere klimamål med videre satsing i industrien, skjønt innen områder der vi har kompetanse og fortrinn. Vi må ha som grunnlag at klimatiltak som igangsettes vil ha en faktisk klimaeffekt globalt.

Forbundet Styrke Ung har tillit til utvikling av industrien, ikke avvikling. Ny teknologi med et klart søkelys på miljøbesparelse forbedres stadig. Klimateknologifondet tilrettelegger for investeringer innen klimateknologi, denne økonomiske støtten er for noen helt avgjørende for å kunne realisere sine prosjekter. For enkeltindustrier og bedrifter hvor bærekraftsutfordringer ikke lar seg løse med teknologisk utvikling, vil vi sikre at vi har trygge gode jobber også om femti og hundre år, ved å ta i bruk nasjonale og internasjonale rammeverk og støtteordninger for rettferdig omstilling (Just Transition).

Klimateknologifondet bør kunne tilføres nok ressurser både nå og i fremtiden, slik at mangel på midler ikke skal kvele utviklingen av ny klimateknologi. Overskuddet som dagens industri bidrar med, er grunnleggende for denne utviklingen.

Når vi ser på klimaavtaler Norge har inngått trenger vi håndfaste klimatiltak og ikke store ord og handlinger basert på følelser.

Miljøtiltak i form av en storsatsning på elektrifisering av industrien, overgang til hydrogendrevne transportfartøy, utnyttelse av ammoniakk som drivstoff, samt CO2fangst- og lagring vil være betydningsfullt for fremtidens industri.

Store deler av distrikt-Norge er i dag avhengig av industrien og vil rammes hardt av uforsvarlig klimapolitikk, som ofte er basert på en sentralisering av distrikt-Norge og nedleggelse av industri. La oss samle landet, ikke utrydde distriktene!

Transport står for ca. en tredjedel av Norges klimagassutslipp. Transportutslipp er dermed større enn utslippet fra Norsk olje- og gassproduksjon. Derfor burde omstillingen i transport diskuteres like lidenskapelig som omstillingen i petroleumsbransjen.

Undersøkelser viser at Norges befolkning flyr nært dobbelt så mye som en gjennomsnittlig Europeer, dette grunnet mangel på andre mer miljøvennlige transportmetoder. Norsk Bane og Deutsche Bahn sine to uavhengige utredninger viser at vi kan kutte opp til 80 prosent av norsk flytrafikk ved å sette i gang bygging av høyhastighetstog.

Et flerbrukskonsept vil gjøre det mulig for mange av våre bedrifter å redusere antall trailerne på norske veier. Dette er ikke bare bra for miljøet, men også for arbeidsforholdene i transportnæringen og sikkerheten på norske veier. Som et forbund som organiserer industriarbeidere i hele landet og i stor grad ute i distriktene er vi avhengig av effektive og klimavennlige transportmetoder. Utvikling av jernbane kan være et viktig tiltak for å redusere utslipp og tilknytning av distriktet.

Oppsplitting, privatisering og konkurranseutsetting i jernbanebransjen har svekket jernbanens evne til å være en klimaløser. Dette må reverseres.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Det satses på utvikling av lyntog og Nord-Norge banen.
- Det satses mer på kollektivtrafikk fremfor motorveier inn mot byene.
- Det er flere avganger og billigere togbilletter.
- Oppsplitting og privatisering av jernbanesektoren skal reverseres.
- Det reduseres utslipp fra industrien, og satse fullt på CO2 fangst og lagring.
- Det jobbes med å ruste opp eksisterende vannkraftverk.
- Det blir en større satsing på hydrogen som drivstoff i skipsfarten.
- Omstillinga til et bærekraftig, sirkulært samfunn må være rettferdig.
- Det blir gjort en utredning av kjernekraft, som ekstra energi og baselast i energimiksen i Norge.

Kap.5 – Internasjonal solidaritet

Verden er ikke fattig – den er urettferdig. Fordelingen mellom makt, rikdom og ressurser mellom stater, folkegrupper og multinasjonale selskaper er langt fra rettferdig. Altfor ofte stikker de med størst økonomiske muskler av med mesteparten av ressursene, noe vi tydelig så under pandemien.

Vi lever også i en verden der stadig flere opplever at deres opparbeidede rettigheter blir satt under press. Det vi i Norge tar for gitt som grunnleggende menneskerettigheter, kan for enkelte ses på som en fjern drøm. En del av menneskerettighetene er retten til å organisere seg, dette er derimot ikke like selvskreivet for alle. I flere land ser myndigheter på faglige rettigheter som et hinder for økonomisk utvikling, og grunnleggende arbeidstakerrettigheter undergraves. Tillitsvalgte og organiserte trakasseres, og i noen tilfeller settes de til og med i livsfare. Dette er ikke noe vi kan akseptere.

Fagbevegelsen har en lang tradisjon for internasjonal solidaritet. Det er derfor vår plikt å være en tydelig stemme i kampen for en mer rettferdig verden. Vi trenger konkrete tiltak for fred, menneskerettigheter, gjenoppbygging av samfunn, nedrustning av våpen og demokratiutvikling.

5.1 Internasjonalt samarbeid

Flere og flere av oss er ansatte i transnasjonale og globale selskaper, er internasjonal solidaritet viktigere enn noen gang. Arbeidstakere, kapital, varer og tjenester flyttes over landegrensene, men det samme gjelder ikke arbeidstakernes rettigheter. I mange land blir arbeidere frarøvet retten til å organisere seg, og tillitsvalgte blir trakassert, forfulgt og til og med drept for å stå opp for sine rettigheter. Dette er ikke noe vi kan sitte og se på vi må stå sammen med våre kamerater i fagbevegelsen internasjonalt for å bekjempe denne uretten.

Det er tøff konkurranse om arbeidsplasser. Mange bedrifter flytter produksjonen til land med dårligere lønn, svakere arbeidsvilkår og dårlig HMS for å maksimere profitt. Dette understreker viktigheten av en sterk internasjonal fagbevegelse. Bare som en forent internasjonal fagbevegelse kan vi forhindre et kappløp mot bunnen og sikre rettferdige arbeidsvilkår for arbeiderne i Norge, Europa og resten av verden.

Gjennom flere år har Forbundet Styrke Ung jobbet aktivt for å knytte tettere samarbeid med våre nordiske naboland, særlig gjennom organisasjonen Nordic IN (Industriansatte i Norden). Det er viktig at dette gode arbeidet fortsetter slik at vi kan utvikle en felles politisk plattform og styrke kampen for våre felles interesser. Kampen mot minstelønn er et godt eksempel på en viktig kampsak

som de nordiske landene står samlet i. Samarbeid med fagbevegelsen i resten av Europa bør styrkes ytterligere for å møte felles utfordringer.

For Forbundet Styrke Ung er det viktig å kjenne til ulike utfordringer i verden. Uten kunnskap skapes heller ingen makt. Derfor vil vi støtte og samarbeide med organisasjoner som deler våre politiske standpunkter. Særlig vil vi vektlegge et samarbeid med fagbevegelsens egen solidaritetsorganisasjon, Norsk Folkehjelp. Deres arbeid for å bedre folks levekår og bidra til et demokratisk, rettferdig og trygt samfunn har hjulpet flere millioner mennesker verden over. For at deres arbeid skal bli større trenger de medlemmer, og derfor oppfordrer vi våre medlemmer til å melde seg inn i Norsk Folkehjelp og bidra i kampen for en mer rettferdig verden.

5.2 Atomvåpen

Fagbevegelsen har dype røtter i fredsbevegelsen, og særlig i anti-atomvåpenbevegelsen som oppstod etter andre verdenskrig. Atomvåpen har grusomme humanitære konsekvenser, og eksistensen deres bidrar til en mer utrygg verden. De siste årene har nedrustningen stanset opp, og flere stormakter har begynt å utvikle nye atomvåpen.

Dette er ikke noe å akseptere, og Forbundet Styrke Ung krever derfor at Norge må jobbe systematisk for en verden uten atomvåpen. Et avgjørende middel for dette er at Norge slutter seg til FNs atomvåpenforbud som sier at det er forbudt å lagre, produsere og bruke atomvåpen.

5.3 Rettferdig handel og investeringer

Gjennom økt globalisering har verden blitt mer sammenvevd. Industrien, bedrifter og vi som enkeltpersoner er stadig mer avhengig av import av varer og tjenester for å få hverdagen til å gå rundt. På denne måten har vi også et ansvar for å etterstrebe at de selskapene vi handler fra eller er ansatt i, opererer etter internasjonale standarder, FNs menneskerettigheter og International Labour Organization (ILO) sine konvensjoner.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Alle selskaper, uavhengig av størrelse, må følge internasjonale retningslinjer og FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter, utføre aktsomhetsanalyser og ikke bryte menneskerettigheter.
- Selskaper skal offentliggjøre hvor produksjonen foregår, slik at informasjonen i aktsomhetsvurderingene kan etterprøves.

- Internasjonale selskap betaler det de skal i skatt, og at skatten betales der den økonomiske aktiviteten foregår.

5.3.1 Oljefondet

Oljefondet har blitt opparbeidet gjennom flere tiår med avkastninger fra norsk sokkel. På denne måten har det blitt vår, og fremtidige generasjoners formue. Oljefondets størrelse gir Norge internasjonal makt, men med makten følger også ansvar. Midlene i oljefondet må investeres slik at de gir avkastning uten å gå på bekostning av etiske standarder.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Oljefondet skal bruke sitt eierskap aktivt til å kreve at selskapene det investerer i, gjennomfører aktsomhetsvurderinger i tråd med FNs veiledende prinsipper for menneskerettigheter og næringsliv.
- Oljefondet ikke investerer i selskaper som motarbeider ILOs kjernekonvensjoner.
- Oljefondet og statlig eide selskap ikke investerer i bedrifter som bidrar til ødeleggelse av regnskog eller annen truet natur.
- Oljefondets investeringer ikke bidrar til okkupasjon eller andre brudd på folkeretten.

5.3.2 Egen virksomhet

Forbundet Styrke Ung skal jobbe for at Forbundet Styrke, ved kjøp av varer og tjenester, velger leverandører som følger FNs og ILOs konvensjoner.

5.4 Latin-Amerika

Latin-Amerika er en region bestående av en rekke tidligere kolonistater som ble opprettet med makt av europeiske nasjoner for flere hundre år siden. Regionen har gjennom historien opplevd folkemord, kulturell undertrykkelse og systematisk tapping av naturressurser.

I dag er de fleste nasjonene blitt selvstendige, men det er stadig en region preget av stor ulikhet og sterk politisk spenning. Flere norske industriselskap har i dag virksomhet i regionen. Forbundet Styrke har i en årrekke samarbeidet med lokale bonde-, og arbeidstakerorganisasjoner for å jobbe for demokrati og utvikling av landene.

Forbundet Styrke Ung har lang tradisjon med å sende deltakere på Latin-Amerika Gruppene (LAG) sine solidaritetsbrigader. Brigadene er et utvekslingsprosjekt hvor man sender en gruppe mennesker til et land eller område i Latin-Amerika for å lære mer om hvordan deres samfunn er bygget opp. Man samarbeider tett med ulike folkegrupper, organisasjoner og bedrifter

for å utveksle kunnskap om organisasjonsbygging, språk, kultur og solidaritetsarbeid. LAG organiserer også en brigade bestående av representanter fra Latin-Amerika som besøker Norge på lik linje som den norske brigaden.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Regjeringen viderefører sitt engasjement for fred og demokrati og styrker det langsiktige utviklingsarbeidet i Latin-Amerika.

5.5 Kurdistan

Kurderne er en av verdens største folkegrupper uten egen nasjonalstat, og områdene der kurderne utgjør en stor del av befolkningen omfatter deler av Irak, Syria, Iran og Tyrkia. I alle disse landene har kurdere blitt møtt med undertrykkelse og mangel på menneskerettigheter.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Regjeringen fører en utenrikspolitikk for å støtte kurdernes kamp for frihet og menneskerettigheter i alle deler av Kurdistan.

5.6 Palestina

Israel trapper stadig opp invasjonen av Palestina, og den systematiske neglisjeringen av internasjonal lov fortsetter både på Vestbredden og i Gaza, helt uten ansvarliggjøring av okkupantmakten. På papiret har palestinerne et selvstyre, men i praksis er det den israelske staten som har full kontroll over alle innbyggerne i hele området mellom Middelhavet og Jordandalen. Israel kontrollerer to folk på samme område, men med grunnleggende ulike lovverk og rettigheter. Samtidig godkjenner israelske styresmakter stadig flere ulovlige bosettinger på okkupert jord, mens den palestinske befolkningen lever i en konstant frykt for å miste sitt land, sin frihet og sitt levebrød.

Norge og mange andre land har anerkjent Palestina som en egen stat, det er et steg i riktig retning. Neste steg er at handel og investeringer i selskaper med tette bånd til okkupantmakten Israel må stoppes.

Vi ser at konflikten rundt Israel har spredt seg og involvert flere land og folkeslag. Det er en skummel oppskalering som tar livet av veldig mange uskyldige mennesker, og gjør det vanskeligere å skape fred.

Ingen oppegående mennesker tar Hamas' terrorangrep den 7. oktober 2023 i forsvar, men ingen oppegående mennesker kan heller forsvare en kollektiv avstraffelse av et helt folk. Drap på barn, familier, på leger, sykehuspasienter,

journalister og hjelpearbeidere kan heller ikke rettferdiggjøres. Det er en brutal krigføring som overskrider alle folkerettens grenser.

Konflikten i Palestina bidrar ikke bare til lidelse og menneskerettighetsbrudd, men også til å destabilisere internasjonale handelsmarkeder og skape et uforutsigbart sikkerhetsbilde. Norge kan ikke føre en handelspolitikk som forsterker denne utryggheten. Norske myndigheter må ta et tydelig ansvar ved å trekke seg ut av investeringer og handel som bidrar til ustabilitet, og aktivt bruke økonomiske virkemidler for å fremme fred og rettferdighet.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Regjeringen fraråder økonomisk støtte og handel med selskaper som bidrar til eller tjener på okkupasjonen av Palestina. Norsk handel skal ikke bidra til brudd på folkeretten og menneskerettighetene.
- Regjeringen forsterker diplomatiet og øker det politiske og økonomiske presset på Israel.
- Oljefondet trekker seg ut av alle selskaper med tette bånd til Israel.
- Israel avslutter krigen på Gazastripen og slipper nødhjelp inn.
- Okkupasjonen opphører og at Israel fjerner de ulovlige bosettingene.
- Regjeringen må aktivt ta hensyn til hvordan konflikten skaper uforutsigbare markeder og et ustabilt sikkerhetsbilde, og føre en handelspolitikk som ikke bidrar til ytterligere destabilisering.

5.7 Vest-Sahara

Vest-Sahara er Afrikas siste koloni, og Marokkos okkupasjon av området er et grovt brudd på folkeretten. Okkupasjonen har pågått i flere tiår uten en varig løsning, og Saharawiene blir fortsatt fratatt sin rett til selvbestemmelse. FN har i en årrekke krevd folkeavstemning, men prosessen blokkeres av marokkanske myndigheter.

Situasjonen i Vest-Sahara skaper ikke bare enorme humanitære lidelser for de som lever i flyktningleirene i Algerie og under okkupasjon i hjemlandet, men bidrar også til uforutsigbarhet i internasjonale markeder, spesielt innen fosfat, fiskeri, energi og andre naturressurser. Selskaper som driver handel i de okkuperte områdene, er direkte med på å legitimere og finansiere okkupasjonen. Forbundet Styrke Ung anerkjenner arbeidet Støttekomiteen for Vest-Sahara utfører for et fritt Vest-Sahara.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Norge anerkjenner Vest-Sahara som en selvstendig stat og støtter Saharawienes rett til selvbestemmelse.

- Norsk næringsliv og Oljefondet trekker seg ut av selskaper som tjener på okkupasjonen av Vest-Sahara.
- Regjeringen legger politisk og økonomisk press på Marokko for å avslutte okkupasjonen.
- Nødhjelp til flyktningleirene økes og internasjonalt solidaritetsarbeid med Saharawiene styrkes.

Handelspolitikk og investeringer må ikke bidra til å legitimere okkupasjonen eller undergrave folkeretten.

5.8 Ukraina

Krigen i Ukraina har de siste årene skapt en av de største sikkerhetsutfordringene i Europa siden andre verdenskrig. Den russiske invasjonen er et klart brudd på folkeretten, og har ført til enorme sivile tap, massivt behov for nødhjelp, og millioner av mennesker på flukt. Krigen i Ukraina rammer ikke bare befolkningen direkte, men skaper også energikrise, prisvekst og ustabilitet i hele Europa.

Forbundet Styrke Ung anerkjenner at våre medlemmer rammes indirekte, og delvis direkte gjennom dyrtid, usikre arbeidsplasser og et uforutsigbart økonomisk klima. Det er derfor avgjørende at Norge står solidarisk med det ukrainske folk, samtidig som vi tar ansvar for å redusere de negative ringvirkningene av krigen for befolkningen her hjemme.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Norge opprettholder og styrker støtten til Ukraina, både politisk, økonomisk og humanitært.
- Regjeringen arbeider aktivt for å sikre energitilgang og stabilisere markeder i møte med konsekvensene av krigen.
- Handelspolitikk og investeringer må ikke bidra til å forlenge eller legitimere Russlands folkerettsstridige krigføring.
- Forbundet Styrke Ung skal styrke sitt internasjonale solidaritetsarbeid og bidra til å bygge forståelse for hvordan krigen i Ukraina påvirker sikkerhet, økonomi og arbeidsliv i Norge.